

Nanima

av Vikram Kolmannskog

De gikk stille forbi døra til TV-stua som nå også var Nanimas soverom, og opp trappene til Svastis rom. Nanima hadde vært syk lenge. Hun hadde flyttet fra India og inn til Svastis foreldre for noen måneder siden. Roger hadde flyttet inn for noen uker siden. I det Svasti lukket soveromdøra etter seg, tok Roger tak rundt ansiktet hans og kysset ham.

*

Hun lot blikket gli over maleriene. Abstrakte, hadde de sagt. Da Svasti fortalte at de var verdt en del penger, ble hun glad. Så var de i det minste en slags forsikring for datteren og barnebarnet. Et av maleriene var mørkt og hadde noe rødt i seg. Det så ganske skremmende ut i natten. Plutselig så hun for seg faren sin. Han hadde stått med bøydd hode og hendene i et *namaste* foran Swami. Som om han var en gud. Det var sånn det var. Som om de var guder. Han slo faren med en støkk. Blod. Hun løp bort til ham.

Noen dager senere var det Ram Navami. I høykastelandsbyen lå et kjent Rama-tempel. De fikk ikke lov til å komme inn. Men under feiringen av gudens bursdag spanderte Swami *mithai* og frukt på alle sammen. Barna, til og med de voksne, løp fra landsbyen deres og bort dit. De måtte sitte et stykke unna de andre og ble servert til slutt. Hun burde ikke ta imot noe fra ham. Samtidig var det så sjelden hun fikk *mithai*.

Etterpå klatret hun og noen andre barn opp i det store banyantreet i landsbyen. Derfra kunne de se bort til tempelet. De fantaserte om hva som befant seg der inne. Noen fortalte om en som hadde sneket seg inn dit en gang. Så fikk hun et innfall: hun ville gjøre det. Det var en stor menneskemasse der – mange av dem fremmede fra andre steder – så det ville ikke være så vanskelig. Men allerede før hun hadde kommet seg gjennom tempelporten hørte hun en høylytt stemme. Hun snudde seg, så Swamis vidåpne øyne. Han ropte på noen gutter fra hennes egen landsby, beordret dem om å dra henne ut på tempelplassen. Hun ba om nåde. Guttene holdt henne fast

ute på plassen. De måtte. Hun ropte på faren. Høykastemenn og kvinner kom og spyttet på henne. Noen kastet jord og småstein på henne. Hun kastet opp frukten og *mithai*. Hun var redd mennene ville gjøre mer, hun hadde hørt historier. På et tidspunkt så hun at faren satt på huk og gråt i sirkelen av mennesker rundt henne. Noen holdt ham fast eller trøstet ham. Så ble alt rødt og så svart.

*

De lå på ryggen og holdt hender. Pustet dypt inn og ut.

- Herregud, dette er skikkelig rart. Å ha sex rett over bestemoren din. Tror du hun skjønner det? Vet hun i det hele tatt at vi er sammen?

- Jeg vet ikke. Tror ikke mamma har sagt noe. Hun ville sikkert ikke forstå det. Jeg vet ikke engang om de har noe ord for homofil. Men nå må jeg sove, Roger. Jeg skal åpne i morgen.

- Så da er det bare meg og Nanima i morgen tidlig. Er det bare vi to som har fri i sommerferien?

- Det er ikke sommerferie. Vi er ferdige på videregående.

Svasti ga Roger et kyss og snudde seg rundt. Roger holdt rundt ham. Kysset ham en gang i nakken. Kjente lukten av huden hans, lukten etter sex.

Svasti var den første gutten han hadde kysset. Og han var den første han hadde fortalt det til. Rett etter kysset. At mormoren hadde vært tater. Hun døde mens Roger var liten. Han hadde bare ett klart bilde av henne, i en sykehusseng. Moren snakket sjelden om henne. Og hun holdt det lenge skjult at de hadde taterblod. Det var ikke noe man snakket om. Etter at han ble sammen med Svasti begynte han å lese seg opp på deres historie og kultur på egen hånd. Faren forsøkte å slå det ut av ham, Svasti og homofilien, kanskje også interessen for mormoren og taterbakgrunnen. Det var farens løsning på alt. Men nå var Roger større enn ham. Moren sa at valget hans, livsstilen, stred mot Guds ord. At faren var blitt så uendelig trist på grunn av det. At de ikke kunne støtte livsstilen hans. Han visste at han ville flytte og være sammen med Svasti. Utover det visste han ikke hva han skulle gjøre med livet sitt. Han var nettopp ferdig på videregående.

*

Hun hørte lyden av et tog i det fjerne og husket da Gandhi hadde stanset på en togstasjon like ved landsbyen til ektemannen. Folk kom løpende. Stimlet sammen. Han snakket om at urørbarhet var et onde, sa at de var *harijans*, guds barn. Ektemannen ble gandhist. Hun følte seg mer som en undertrykket, var mer enig med Ambedkar. Bilder av både Gandhi og Ambedkar ble hengt opp på veggen ved siden av Rama og Sita. Senere oppfordret Ambedkar dem til å forkaste hinduismen. Noen ble sikker, andre buddhister. Ektemannen forble hindu. For hans del lot hun Rama og Sita henge på veggen, men snart var også Buddha der.

Da hun besøkte faren, fortalte hun det hun nå visste. At alle er like. At Swami, ektemannen, hun og faren, alle var fanget i en kjede av lidelse. At det å undertrykke slik Swami og de andre gjorde, var undertrykkende også for dem selv. At heller ikke de var frie. At det var mulig å bryte ut. Faren klarte ikke å tro det. At han og Swamiji var like. At Swamiji ikke var lykkelig og fri.

Nå hvilte blikket hennes på bildene hun hadde tatt med seg fra landsbyen. Hennes få eiendeler. Datteren hadde satt dem på et bord ved siden av senga. Ambedkar og Buddha. Hun smilte og pustet sakte ut gjennom munnen. Hørte sitt eget utpust i halvmørket.

*

Da Roger våknet, hadde Svasti og foreldrene hans allerede gått på jobb. Han dro på seg noen klær og gikk ned trappen til Nanima.

- Rohan Toilet!

Han smilte. Han likte at hun kalte ham Rohan.

- *Toilet jana hai?* spurte han med et smil.

Trengte hun å gå på do? Det var en av de få frasene han kunne og opphavet til kallenavnet han hadde fått av henne. Det hendte at han hjalp henne bort til toalettet i gangen. Hun smilte og ristet på hodet.

- *Chai?*

- *Please.*

Moren til Svasti lagde alltid *chai* som hun helte på en termos før hun gikk på jobb. Han helte i to kopper, og plasserte den ene på bordet ved siden av senga. Nanima viste med hånden at hun ville at han skulle sette seg på senga der

hun lå. De pustet på teen for å kjøle den, smilte til hverandre. Roger så at det dannet seg en hinne på sin. De drakk.

- Rohan, *I also up rest*, sa hun og tok tak i hånden hans.

Ville hun sette seg mer opp?

- Ok, sa han og forsøkte å omorganisere putene og løfte henne litt opp.

- *No, no, up REST*, sa hun.

- *Upset?*

Hun snakket videre. Han skulle ønske at han forsto hva hun sa. Så hørte han ordet *dalit*. Svasti hadde fortalt at det var folkegruppen de tilhørte i India, at det betydde undertrykket.

- Åh, *oppressed*, sa han.

Hun smilte og nikket. Hva tenkte hun på? Kanskje Svasti hadde fortalt at han hadde taterblod. At hans folk også hadde vært undertrykket. Ifølge noe han hadde lest var dessuten taterne også opprinnelig fra India og *daliter*. Morsomt at vi deler samme bakgrunn, tenkte han. Eller visste hun om Svasti og han? At deres folk, som Svasti og han sa med et smil om homser, også hadde vært og var undertrykket.

Han ble kastet ut av tankene sine av en lyd. Ah. Først var han bekymret og så på Nanima, men så merket han seg smilet hennes. Hun pustet igjen ut høylytt, smilte og pekte på ham, som om hun forsøkte å vise ham noe.

- Ah, gjentok hun.

- Ah, pustet han ut, og hun nikket til ham.

Han ga slipp nå, bare lyttet til lydene i språket og så på henne og smilte. Noen myke lyder, andre harde, noen kjente, andre ukjente. Den mørkebrune, nesten svarte huden. Øynene, rynkene, leppene i bevegelse, det grå håret i en tynn flette. Kjente hånden hennes i sin.

*

Hver morgen satt han sammen med henne. Holdt henne i hånden. Lenge. Hun visste at han og Svasti var spesielle venner. Og at han hadde problemer med familien sin, at det var derfor han mer eller mindre bodde her nå. Noen ganger snakket han med henne på sitt språk, *Narvey*-språket, og hun lyttet til lydene og så på ansiktet hans. Svasti hadde fortalt at han ikke var helt norsk. Hun så på Rohan. Han så ut som en *hero* fra en utenlandsk film. Blondt hår, blå øyne, høy. Men han hadde lært seg noen

ord på hindi. Hun snakket veldig enkelt til ham så han kanskje kunne forstå. Og hvis han ikke forsto ordene, var det ikke så viktig.

Da hun så mandarinene som datteren hadde plassert på bordet ved senga, kom hun på en ny historie som hun ville fortelle ham.

Hver morgen kom noen landsbybarn med mat til Siddharta i skogen. En morgen så de at noe var annerledes og ga ham navnet Buddha og ba ham dele av sin innsikt. Mens de spiste mandarinene de hadde tatt med, fortalte Buddha hvordan han kjente at han skrelte av det faste og myke, oransje skallet, så det hvite under, skilte av en båt, kjente den søte saften i munnen når hinnen sprakk mot tennene. At han ikke glemte mandarinene. Når mandarinene er virkelig, er også jeg virkelig.

Hun tok en mandarin og ga den til ham. Det var som *prasad*. Når det var festival hadde de fått *mithai* og frukt, men ikke fått komme inn i tempelet. Her skapte hun og Rohan sitt eget tempel. Med bevisst oppmerksomhet spiste hun mandarinene. Glemte ikke mandarinene.

*

Roger så på Nanima, hvordan hun sakte og med ømhet skrelte og spiste av mandarinene. Han skrelte sin, tok av en båt og puttet den i munnen. Lukket øynene. Tygget sakte. Kjente den søte og friske saften av mandarinene i munnen. Svelget. Kjente den bevege seg ned halsen. Han åpnet øynene og så at hun smilte. Hun pekte på bildet av Buddha, så pekte hun på han og på seg selv.

Så skjedde alt veldig raskt. Etter mandarinene gikk Roger opp for å kle på seg treningstøy. Han ville ta seg en tur på treningssenteret der Svasti jobbet. På vei ut kikket han innom stua. Nanima holdt seg på hjertet.

- *Paining*, sa hun.

Han ringte til Svasti, men han tok ikke telefonen. Han kunne ikke forlate henne for å hente ham heller. Han hadde ikke nummeret til foreldrene. Han ringte etter ambulanse. Fortalte henne det.

- *Everything ok. Hospital now.*

Han satte seg på senga ved siden av henne. Visste ikke hva han skulle gjøre. Han tenkte at hun var redd, øynene hennes. Pusten kom og gikk.

- *I expire*, sa hun.

- *Breathe together*, sa han.

- *I also breathe*, sa han.

Bare et pust av gangen. Dypt inn. Og sakte ut.

Han satt ved siden av henne og pustet inn sammen med henne og pustet ut sammen med henne.

- Pust inn luft og lys og se for deg Buddha, sa han siden hun var buddhist og han ikke visste hvor mange åndedrett hun hadde igjen.

- *You Buddha*, sa hun.

Holdt hun på å bli gæren?

- *I also Buddha*, sa hun.

- Ok.

*

Ambulansen kom.

- Hva heter hun? spurte en av ambulansemennene som kom inn med bære.

- Vi kaller henne bare Nanima, bestemor, sa Roger.

Mannen så på ham, på det blonde håret hans, den hvite huden, syntes sikkert det var merkelig, men det virket som han aksepterte det.

- Nanima, nå er du trygg, sa ambulansemannen.

- Rohan? sa hun.

- Kan jeg bli med?

- Ja, det er greit.

Inne i ambulansen lå hun og så ut gjennom vinduet.

- *You ok?* spurte han.

- *Pretty*, sa hun og nikket mot de grønne tretoppene som suste forbi utenfor.

- *You ok?* spurte hun.

Han smilte, nikket og holdt henne i hånden. Så mot de grønne tretoppene.

Sirenene ulte.

*

Nanima falt inn og ut av bevissthet. Hun hadde vel fått noen sterke saker av sykepleierne og legene. Roger, Svasti og foreldrene hans satt ved senga hennes. De

snakket lite. Holdt henne i hendene. Gjennom noen store vinduer kunne Roger se den blå himmelen og skyene som drev over den.

Han og Svasti dro hjem sent om natten for å sove litt. De så den tomme senga i TV-stua på vei opp trappen. Roger tenkte på sin mormor, lurte på om hun hadde dødd alene på eldresenteret eller sykehjemmet, at han ikke hadde kjent henne, at han egentlig ikke kjente sine foreldre heller, at han kjente Nanima litt, at han kjente Svasti, at han ville kjenne ham enda bedre.

*

Sent på natten eller tidlig om morgenen ringte moren. De våknet begge to med et rykk ved første ring; de var vel i beredskap og hadde bare halvveis sovet. De kastet seg i en taxi og kom seg raskt tilbake til sykehuset. Nanima hadde sagt at hun ville ta farvel.

- Hun sier at hun elsker oss. Hun vil at jeg skal oversette det for deg også, sa Svasti.

Han gråt og holdt den ene hånden hennes. Roger holdt rundt Svasti. På den andre siden av senga satt foreldrene. Moren holdt den andre hånden hennes. Faren holdt rundt moren. Nanima sa noe med svak stemme og trakk Svasti og moren inn til seg. Kysset hver av dem på pannen.

- Rohan, sa hun.

- Du også, sa Svasti.

Roger bøyde seg over Nanima. Hun kysset ham på pannen. Han gråt nå, og kysset henne tilbake på pannen.

- Ah, sa hun og så på ham og smilte.

Han satte seg tilbake. Hun sa enda noen ord.

- Hun sier at vi må gi slipp på henne. Hun er klar, sa Svasti.

- Ah.

*

Senere ba Svasti og moren ham ofte om å gjenfortelle alt som skjedde den morgenen, alle detaljer, om *chai*, hinnen som formet seg, *oppressed*, hvordan de spiste mandariner sammen, pustet sammen, de grønne tretoppene, *pretty*, og *you ok?*